

Шмига С.А., начальник НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області;

Богданович Л.М., методист обласного методичного кабінету (БЖД населення) НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ АКТИВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ХОДІ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Китайський філософ Конфуцій казав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію». Ці мудрі слова ще раз підтверджують, що саме від педагога залежить, наскільки глибокими будуть знання, уміння та навички людини у будь-якій сфері діяльності.

У сучасному освітньому процесі актуальними та затребуваними стають технології навчання, які сприяють формуванню умінь швидко опрацьовувати великі за обсягами інформаційні потоки. Серед таких технологій окремою групою варто виділити ті, які у своїй основі спираються на зорове сприйняття образів. Перспективність впровадження ідей візуалізації в ході навчання з питань цивільного захисту полягає в тому, що великі обсяги інформації можна представляти у лаконічній, зручній і логічній формі, що, у свою чергу, сприяє інтенсифікації навчання.

Слід зазначити, що будь-яке нововведення в освіті, будь-яка нова освітня методика повинні послідовно пройти кілька стадій: аналіз, проектування, розвиток, впровадження та оцінку. Для використання нових можливостей в ході функціонального навчання необхідна організаційна, дослідницька та методична робота по впровадженню сучасних стратегій, форм і методів мобільного навчання в освітній процес, і тільки такий підхід дозволить організувати якісне навчання.

Сьогодні формують нову культуру сприйняття інформації переважно у візуальній формі, враховуючи непристосованість певної слухацької аудиторії (зокрема молодіжної) до сприйняття лінійного та однорідного інформаційного контенту. На відміну від вербальної інформації, візуальна подається цілісно і, як правило, одночасно, тобто не потребує для свого сприйняття розтягування у часі, що дозволяє інтенсифікувати навчальний процес. На нашу думку, візуалізація навчального матеріалу в ході функціонального навчання є зручною для сприйняття дорослою аудиторією і надзвичайно ефективною під час отримання та закріплення інформації в царині цивільного захисту.

Водночас сам термін «візуалізація» та його походження від англійського слова «visualization» передбачає процес демонстрації чогось, що вимагає не лише відтворення зорового образу, але і його конструювання.

Останнім часом у сфері передачі візуальної інформації відбулися колосальні зміни: зріс обсяг, з'явилися нові види та способи її передачі. Доведено, що наочні образи скорочують ланцюг словесних міркувань і можуть синтезувати схематичний образ більшої «ємності», ущільнюючи тим самим інформацію.

Візуалізація навчальної інформації дозволяє вирішити цілий ряд педагогічних завдань: забезпечення інтенсифікації навчання; активізації навчальної та пізнавальної діяльності; формування і розвитку критичного мислення; зорового сприйняття; образного представлення знань і навчальних дій; передачі знань та розпізнавання образів тощо.

В ході функціонального навчання існує доволі широкий спектр форм візуалізації навчального матеріалу. Наведемо лише окремі:

- плакати;
- демонстраційні моделі;
- екран / монітор комп'ютера;
- інтерактивна дошка;
- мультимедійні презентації;
- відео / аудіоматеріали;
- зображення;
- діаграми;
- схеми;
- графіки;
- інтелект-карти.

Завдання викладачів – використовувати такі форми наочності, які не тільки доповнили б словесну інформацію, але й самі були її носіями. Чим більше проблемності в наочній інформації, тим вищим є ступінь розумової активності. Як приклад, у разі застосування мультимедійних презентацій в ході функціонального навчання слід зосередити увагу на вибудовуванні дієвого, активного навчального середовища. Від грамотного планування презентацій залежить результативність їх застосування.

Використання інтелектуальних карт під час вивчення питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності також дозволяє підвищити ефективність сприйняття навчального матеріалу, вирішити завдання щодо алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Вони використовуються для гене-

рування, відображення, структурування та класифікації ідей і як допоміжний засіб під час навчання. Інформацію відображено в радіальній, нелінійній формі, вона сприяє підходу у стилі мозкового штурму до будь-якого організаційного завдання, усуваючи необхідність створення детальної концептуальної системи перед початком роботи. Елементи розташовуються в інтуїтивному порядку, відповідно до їхньої важливості, та організуються у групи, гілки, або окремі площини. Узагальнене графічне подання семантичної структури інформації під час отримання знань може допомагати пригадувати вже отримані знання.

Сучасною формою візуалізації навчального матеріалу є скрайбінг (від англійського *scribe* – накидати ескізи або малюнки) – новітня техніка презентації, в якій мова оратора ілюструється «на льоту» малюнками на білій дошці (або аркуші паперу), яка була винайдена британським художником Ендрю Парком для Британської асоціації з поширення наукових знань. Під час скрайбінгу виходить ніби «ефект паралельного проходження», коли ми й чуємо, й бачимо приблизно одне й те ж; при цьому графічний ряд фіксується на ключових моментах аудіоряду. Наразі скрайбінг – інноваційна технологія, за допомогою якої можна привернути увагу слухачів, забезпечити їх додатковою інформацією та виокремити головні моменти доповіді.

Особливої уваги в сучасному освітньому процесі заслуговують інтерактивні книги. Це осучаснення звичного формату книг, яке стало можливим завдяки останнім здобуткам в ІТ сфері. У книзі текст доповнюється 3D моделями, аудіо, відеоматеріалами та тематичними анімаціями. Цікаво, що в Україні такий формат існує досить давно, а тепер набирає все більшої популярності. На нашу думку, створення та використання інтерактивних книг є доречним під час вивчення питань безпеки життєдіяльності.

Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що дидактична значущість візуалізації навчання проявляється, перш за все, в реалізації принципу наочності на якісно новому рівні. Це дозволяє створювати більш прогресивне середовище для відображення навчального матеріалу в ході функціонального навчання.

Таким чином, застосування різних засобів візуалізації активізує слухачів, загострює їхню увагу й тим самим сприяє більш міцному засвоєнню матеріалу з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоусова Л.І. Функціональний підхід до використання технологій візуалізації для інтенсифікації навчального процесу / Білоусова Л.І., Житеньова

Н.В. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017. – Том 57, № 1. – С. 38–49.

2. Гур'янова О.В. Застосування сучасних інформаційних технологій при підготовці майбутніх вчителів трудового навчання / О.В. Гур'янова, Л.А. Фетько // Наукові записки. – Випуск – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – Частина 3. – 2017. – С. 100–103.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004.

4. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник / (П. Шевчук, П. Фенрих). – Щецін: WSAP, 2005. – С. 7–23.

5. Придатко О.В., Ренкас А.Г. Дослідження ефективності та аспекти впровадження інтерактивних засобів навчання в організацію навчального процесу ЛДУБЖД // Збірник наукових праць Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Львів – 2010.

6. Семеніхіна О. Уміння візуалізувати навчальний матеріал засобами мультимедіа як фахова компетентність учителя / Семеніхіна О., Юрченко А. // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Збірник тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців 18.05.2017 м. Київ 229 «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла». – Випуск 33. – 2014. – С. 176–179.

7. Терещенко Н. В. Сучасні тренінгові методи навчання. Методичні рекомендації створення інтелект-карти з навчальної дисципліни «Політологія». – К.: КНЕУ, 2008. – 28 с.